

MISHPOLOGEN

Medlemsblad för Judiska Släktforskningsföreningen i Sverige

Nr 4, 2011–Årgång 15

I det här numret:

Ordförandens spalt	2
Vårens program MyHeritage	3
Judiska Muséet i Berlin	4

Medlemsavgiften 2012

Kom ihåg att betala
MEDLEMSAVGIFTEN för
2012, som är oförändrad—endast
100 kronor.

Föreningen har plusgiro
437 28 62-5.

Inbetalningskort bifogas med
tidningen till dig som inte redan
har betalt. Till er som får
tidningen digitalt kommer inte
något inbetalningskort.

Välkomna till kommande medlemsmöte!

Onsdagen den 7 december kl 18.00, Matsalen plan 1, Judiska Centret
Nybrogatan 19

"Judiska cirkusfamiljer i Tyskland innan andra världskriget med betoning på familjen Blumenfeld"

Maynard Gerber berättar. Judar spelade en viktig roll vad gäller
cirkusunderhållning i Tyskland. Innan kriget var det judiska cirkusfamiljer
som dominerade och formade cirkusunderhållning i centrala Europa.
Familjen Blumenfeld var en av de största familjerna. De var ingifta med en
annan viktig cirkusfamilj - familjen Goldkette, som senare tog namnet Bronett
här i Sverige.

Glöm inte att skicka föranmälan till a.grunewald@telia.com !

Läs om vårens spännande program på sid 3

Ordförandens spalt

All släktforskning blir mycket lättare om man förstår det sammanhang som ens förfäder levde i. Framförallt blir det lättare om man kan sin lokalhistoria och vet en del om den ort och det land där släkten en gång i tiden levde. Det gäller inte minst judisk släktforskning då ofta varken orten eller landet längre existerar. Självklart finns i de flesta fall platsen kvar men den ligger i ett annat land och har ytterst sällan någon judisk befolkning kvar. Däremot kan det finnas tecken på att det en gång i tiden levte judar på platsen ifråga. Vanligtvis i form av en mer eller mindre förfallen begravningsplats eller en byggnad som tidigare har varit en synagoga.

Vi har under det senaste året försökt belysa olika lokalhistoriska frågor genom föredrag om en del av de orter och länder i centrala och östra Europa som hade en stor judisk befolkning. Till våren fortsätter vi med det. Den 13 mars på vårt årsmöte kommer föreningens förre ordföranden Calle Carlsson och berättar om "Om Suwalki i ryska Polen och om invandringen till Sverige därifrån under slutet av 1860- och 1870-talen". På ett annat ställe i detta nummer av Mishpologen kan du läsa mer om övriga föredrag som vi planerar till våren 2012.

Vid föreningens oktobermöte höll Jan Berg ett mycket uppskattat föredrag om Krakow och Galizen. Då nämnde han att han hade haft mycket hjälp av olika minnesböcker, s.k. Yizkor books, över olika orter där hans släkt hade levte. För några i publiken var företeelsen minnesböcker något mer eller mindre okänt. Vad är då en minnesbok? Jo, oftast en bok på flera hundra sidor som berättar om en stad eller by ibland med omgivande orter och dess judiska befolkning. Böckerna är i de flesta fall skrivna som en påminnelse om de judar som föll offer för olika pogromer. Många Yizkor böcker är skrivna efter Förintelsen och beskriver då hela judiska samhällen som sedan dess är helt försvunna.

Dessa böcker följer mestadels en och samma form. Förutom ortens historia och den judiska befolkningens finner man gamla fotografier, kartor och andra illustrationer av människor likaväl som olika judisk byggnader. Ibland finns utförliga redogörelser för det judiska föreningslivet och då inte bara den religiösa delen utan t ex idrottsföreningar och andra judiska sammanslutningar. Judiska företag och företagande är annat man kan läsa om i många minnesböcker.

Man ska komma ihåg att flertalet av dessa orter, särskilt i Östeuropa, hade mycket stor andel judar. Inte sällan utgjorde man en majoritet av ortens befolkning. Många Yizkorböcker innehåller långa personförteckningar som kan direkt kopplas till egna släktforskningen. New York Public Library har en stor samling av Yizkor books som dessutom är digitaliserad. Man hittar dessa på http://legacy.www.nypl.org/research/chss/jws/yizkorbooks_intro.cfm

De flesta Yizkor books är skrivna på jiddisch eller hebreiska, men Jewish Gen har ett översättningsprojekt på gång och under en egen flik på Jewish Gen kan man finna dessa översättningar. Gå till <http://www.jewishgen.org/yizkor/>

För den som har släkten från Centraleuropa finns det några klassiska böcker om den judiska bosättningen i det gamla österrikiska kejsardömet. Mest kända är Hugo Golds antologier som kom ut under mellankrigstiden. Dessa är i dag digitaliserade och finns sökbara på www.hugogold.com. Här finns också Simon Hocks klassiker med anteckningar från gravstenarna på gamla judiska begravningsplatsen i Prag. Die Familien Prags. Epitaphen des alten jüdischen Friedhofs in Prag och mycket annat.

För den som vill resa till städer och byar där släkten en gång levde, finns numera flera olika guideböcker som också kan läsas som lokalhistoria. Adam Dylewski: *Where the Tailor Was a Poet... Polish Jews and their Culture an illustrated guide.*

Pascal 2003 är ett måste för den med sina rötter i det som idag är Polen. En motsvarighet för Tjeckien är Jiri Fiedler: *Jewish Sights of Bohemia and Moravia, Sefer Prague 1991*. Båda böckerna har nu många år på nacken, men historien är ju där den är, men del av de synagogor och begravningsplatser som beskrivs som förfallna kan ha blivit upprustade.

Klassikern bland guideböckerna inom det här området Ruth Ellen Gruber: *Jewish Heritage Travel a guide to Eastern Europe*. Den har kommit ut i en ny reviderad utgåva från National Geographic. Så varsägod ge er ut och res i tiden ut i Europa eller hemma i soffan.

Thomas Fürth

יזכור אלהים נשמת פ ב פ ותשמרת כל קרובי וקרובותי הן מצד אבי הן מצד אמי שהומתו הן שנהרגו הן שגשגו ושגשגו ושגשגו ושגשגו על קרובי השם בעבור שאתן צדקה בעד הוצאת נשמותיהם ובשכר זה תהינה נפשותיהם צדוקות בצדוק התיים עם נשמותיהם של אברהם יצחק ויעקב שרה רבקה רחל ולארה ועם שאר צדיקים וצדקניות שבגן עדן ונאמר אמן :

Är du intresserad av att delta i en ny studiecirkel om judisk släktforskning?

Vi behöver ytterligare deltagare för att det ska vara möjligt att genomföra en ny studiecirkel.

Vid intresse, kontakta Thomas Fürth

Vårens program

Till våren 2012 planerar vi tre intressanta möten.

13 februari får vi besök av Svenska Dagbladets kulturchef **Kaj Schueler** som kommer berätta om sin bok *Flykten från Berlin 1942* där Kaj försöker kartlägga sina föräldrars flykt från Berlin 1942 och frågar sig bl a varför de inte lämnade Berlin tidigare. Vi återkommer med exakt tid och plats i nästa Mishpolog.

13 mars kl 18.00 har vi vårt årsmöte och då föreläser **Calle Carlsson** om "Om Suwalki i ryska Polen och om invandringen till Sverige därifrån under slutet av 1860- och 1870-talen". Det här var den andra stora judiska invandringen till Sverige och många judar i Sverige idag har i sitt ursprung i Suwalki. Mötet äger rum i Hollandersalen på Judiska Centret.

Det tredje mötet under våren har ett mer svenskt judiskt perspektiv. Två historiker från Göteborg, **Pia Lundqvist** och **Anna Brismark**, kommer och berättar om den judiska eliten i Göteborg under 1800-talet. De har särskilt studerat ett antal framstående judiska handelsläkter t ex släktena Magnus och Henriques för att kartlägga deras kontakter i Sverige likaväl som ute i Europa. Pia och Anna tar sin utgångspunkt i framväxten av en inhemsk marknad för konsumtionsvaror och de judiska entreprenörernas viktiga roll i denna utveckling. De kopplar sin studie av den judiska eliten i Göteborg till ett större historiskt perspektiv inspirerade av internationell forskning kring Port Jews. Den som vill höra på Pia och Anna ska bege sig till Judiska Centret den 23 april 2012. Mer information även om detta i nästa Mishpolog.

MyHeritage - Gör släktforskning lite enklare

Importerat ditt släkträd gratis med en Gedcom-fil och MyHeritage kommer att hitta nya släktingar till dig. MyHeritage.com är det populäraste familje- och skäktforskningsnätverket på webben. Miljoner familjer runt om i världen njuter av att ha en privat och säker plats att utforska sin familjehistoria, dela foton, fira speciella familjestunder och hålla kontakten på. Med fler än 60 miljoner medlemmar, varav nästan 400 000 av dem är svenska. Tillsammans med 865 miljoner profiler, 21 miljoner släkträd och tillgängligt på 38 olika språk, inklusive svenska, förenar MyHeritage.se familjer över hela världen.

MyHeritage kan erbjuda olika typer av släktforskningsredskap:

- Släktforskningsprogrammet Family Tree Builder kan enkelt och gratis nerladdas till din dator. Och med hjälp av programmet kan du hantera och lagra all din släktdata på din dator.
- På hemsidan kan du skapa din egen släktplats gratis. Dela ditt släkträd, foton, videoklipp, händelser med dina släktingar, säkert och privat.

- Smart Matching teknologin jämför automatiskt ditt släkträd med miljontals släkträd skapade av andra användare över hela världen och kan på så sätt upptäcka nya släktingar till dig.
- Ansiktsgenkännings- och automatisk bildtagningsteknik. Markera en familjemedlem på ett foto och vår bildtaggare kommer att känna igen deras ansikte och markera dem på alla dina bilder automatiskt.
- Skapa vackra släkttavlor för utskrift. Släkttavlan kan sättas på väggen eller ges bort som gåva till en släkting.

Upplev MyHeritage maximalt: Just nu erbjuder vi 20 % rabatt* på vårt premiumabonnemang.

Besök vår blogg på <http://blog.myheritage.se/>. Du kan även hitta oss på [Facebook](#) och [Twitter](#).

*Erbjudandet gäller till och med den 31 januari. Det enda du behöver göra är att uppge rabattkoden JSLAKT2011.

Sara Silander
MyHeritage

Besök på Judiska Muséet i Berlin

I samband med en tjänsteresa i oktober besökte jag judiska museet i Berlin. För någon som söker sina tyska rötter och är intresserad av Judaica är det stora museet väl värt ett besök. Del av museet har ritats av den amerikanske arkitekten David Libeskind.

Det sker stora ansträngningar att utöka arkivet på judiska museet i Berlin. Sedan museet öppnades i september 2001 har man fått donationer från över 1000 människor över hela världen. Med tanke på att den sista generationen av tysk-judiska emigranter håller på att försvinna, är det särskilt viktigt för framtiden att behålla dokument, fotografier och föremål från dessa familjer. Alltför ofta hör man från museet att barnen till dessa emigranter inte behåller dessa familjedokument, delvis därför att de inte har lärt sig det tyska språket och därför inte kan läsa dokumenten efter deras föräldrar och anhöriga, men delvis också på grund av ett bristande intresse för familjens tyska rötter.

Innehavet i arkivet är från 1800-talet och framåt och kommer från judiska familjer från hela Tyskland. Det omfattar personliga dokument, fotografier, intyg från utbildningar, militära register, korrespondens, memoarer, dagböcker, material från yrkeslivet, och dokument från familjers religiösa dagliga liv. Dessutom finns tillgängligt många vittnesmål från emigrationen och livet i det nya hemlandet, men också tragiska öden för tyska judar.

Sedan öppningen av museet i september 2001 har mer än sju miljoner människor besökt det judiska museet Berlin. En fjärdedel av föremålen är i den permanenta utställningen från museets samlingar men specialutställningar från samlingarna visas också. Alla handlingar finns tillgängliga i forskarsalen för alla typer av intressenter.

(forts. på sid 4)

MISHPOLOGEN

Medlemsblad för Judiska
Släktforskningsföreningen i Sverige

Föreningens ändamål är att främja intresset för judisk släktforskning och sprida kunskap om källor, litteratur och metoder för att finna judiska rötter och släktingar.

Varje år kommer 4 nummer av vårt medlemsblad Mishpologen ut. Mishpologen skickas till nya medlemmar ut via e-post. Tidigare medlemmar får gärna byta från pappersupplaga till utskick via e-post. Det är miljövänligt och sparar pengar åt föreningen.

Anmäl gärna e-post till a.grunewald@telia.com

JUDISKA SLÄKTFORSKNINGSFÖRENINGEN I SVERIGE

Ordförande: Thomas Fürth

JEWISH GENEALOGICAL SOCIETY OF SWEDEN

Observatoriegatan 6, 113 29 Stockholm

c/o Maynard Gerber

Tfn: 08-33 05 16/ 070-657 12 42

Box 7427

E-post: 08.330516@telia.com

103 91 STOCKHOLM

Mishpologen och www.judgen.se

Pg: 437 28 62–5

Ansvarig utgivare och redaktör: Björn Fagerstedt

Kassör: Bertil Oppenheimer

Tfn: +46–70–997 24 27 e-post: bjorn.fagerstedt@judgen.se

e-post: bertil.oppenheimer@bdo.se

Stocken-Snabbtryck AB, Tryckort: Sollentuna, 2011

Besök på Judiska Muséet i Berlin (forts. från sid 3)

Vid mitt besök träffade jag museets arkivchef Aubrey Pomerance. Han berättade om museet och deras stora intresse av att ta emot dokument från tyskjudiska emigranter. Även från de under kriget ockuperade områdena. Jag överlämnade ett exemplar av min bok "Till Sverige - historien som aldrig blev berättad", vilket han uppskattade. Han uttryckte samtidigt önskemål om att få ta över de originaldokument från min tyska släkt som varit underlag till min bok.

Pomerance är villig att komma till Stockholm för att berätta om museet och hämta originaldokument som kan finnas kvar hos familjer i Stockholm. Han väddar därför till er alla att hjälpa till med insamlingen av sådana dokument som kan försvinna när våra anhöriga inte längre vill behålla dessa efter oss. Hör av Dig till undertecknad om Du har material som Du vill överlämna till museet i Berlin! (bertil.oppenheimer@bdo.se).

Pomerance berättade bl.a. om Walter Frankenstein som fortfarande regelbundet kommer från Stockholm till Berlin och

berättar om sitt liv i Nazityskland under kriget (läs Klaus Hildebrands bok "Inte med oss").

Museet i Berlin vill bara ha originaldokument och alltså inte handlingar som Du har fått från andra arkiv. Jag har länge funderat på vad jag ska göra med alla mina omfattande pärmar med släktforskningsdokument och underlag till min bok. Riksarkivet i Marieberg tar emot familjearkiv. Efter att jag i våras hade läst en artikel i Judisk Krönika förstod jag att Riksarkivet gärna vill omhänderta värdefullt svenskt-judiskt arkivmaterial. Nyligen träffade jag därför arkivrådet Ann Hörsell. Jag kommer nu att testamentera alla mina dokument till Riksarkivet så att allt finns samlat på ett ställe. Det känns tillfredsställande för mig, att allt mitt research-jobb sedan slutet av 60-talet kommer att finnas kvar för den som kan vara intresserad av materialet för eventuell framtida forskning.

I samband med mitt besök i Berlin fick jag av arkivchefen en bok med titeln: "Highlights from the Jewish Museum

Berlin." Jag kommer att lämna den till Judiska Biblioteket i Stockholm för att ställa på föreningens hylla.

Gemensam resa för medlemmar till Berlin?

Förutom besök på judiska museet kan man även tänka sig att besöka annat av intresse. Mitt i hjärtat av Berlin finns också inom synhåll för den tyska Riksdagen ett monument över judar som mördats i Europa, nämligen det s.k. Holocaust-Mahnmal, ett uttryck som de flesta människor använder sig av. Detta centrala monument invigdes på 60-årsdagen efter koncentrationslägrens befrielse, nämligen den 10 maj 2005.

Det finns för oss släktforskare även arkiv att besöka. I styrelsen har vi funderat på att ordna en gemensam resa för att titta på det judiska Berlin. Tycker Du att initiativet låter intressant ber jag Dig att meddela mig på min e-mail adress: bertil.oppenheimer@bdo.se

Bertil Oppenheimer